

Особливості використання кольорової гами в дизайні сучасної архітектури

Анотація. Робота присвячена аналізу історичних обставин, художніх принципів і причин виникнення в сучасній архітектурі нових, різноманітних кольорових концепцій. Наводиться короткий екскурс в історію основних тенденцій вибору кольору в архітектурі XX століття. На основі ідей, виражених найвідомішими європейськими архітекторами, робиться висновок про те, що колір орієнтований на мінливість (перетворення, фрагментацію, рух та новизну) та розкриття свободи творчості архітекторів.

Ключові слова: колір, композиція, архітектура, оздоблювальні матеріали.

Abstract. The article is devoted to the analysis of historical circumstances, artistic principles and reasons for the emergence of new, diverse and not yet well-established color concepts in modern architecture. A brief excursion into the history of the main trends in the choice of color in the architecture of the twentieth century is given. Based on the ideas expressed by the most famous European architects, it is concluded that color is oriented towards impermanence (transformation, fragmentation, movement and novelty) and a disclosure of the freedom of creativity of architects.

Keywords: color, composition, architecture, building materials.

Колір в архітектурі та дизайні – один із засобів архітектурної виразності. Композиційні завдання в області кольору при розробці дизайну, зведенні будівель, споруд та архітектурних комплексів вирішуються шляхом використання власного або при виокремленні окремих елементів. Проблема кольору в архітектурі тісно пов'язана з питаннями зорового сприйняття. За допомогою кольору можна виділити окремі споруди серед інших споруд архітектурного комплексу. За допомогою світла можна скоригувати існуючі колірні рішення та частково або повністю змінити вигляд будівлі. Найважливіше – правильно поєднувати всі компоненти.

Тема та проблема застосування кольору та світла широко досліджується. З літератури епохи Відродження, присвяченої світлу і кольору, можна визначити відомі праці Л. Альберті, Леонардо да Вінчі, Д. Вазарі. Роже де Піль у своїх працях займався питаннями кольору як засобом живопису. Актуальні дослідження чеського вченого Я. Пуркіне, про сприйняття кольору залежно від кута зору та адаптації ока. Г. Гельмгольц підсумував усі знання про колір як про фізичне та оптичне явище, навів їх у струнку систему. Шеллінг та Гегель включають концепції світла та кольору у свої естетичні системи. Питання застосування кольору та світла розглянуті у працях науковців: М. Дерібере, М. Джована, Р. Івенса, Ж. Камуяба, С. Курта, М. Махді, А. Серда, Г. Фрілінга та інших.

Аналіз трьох найбільш значущих кольорових систем першої половини XX століття (пуризму Ле Корбюзьє, експресіонізму Б. Таута, неопластицизму Рітвелда) дозволяє виділити основні засади застосування кольору в сучасній архітектурі.

Архітектори-модерністи скорочують кількість відтінків, але використовують не лише білий колір, «міф» про який давно спростовано. Щоб не допустити перегинів у виборі кольорів, в архітектурі використовується дуже обмежена палітра, проте туди входить не тільки білий.

Колір в архітектурі модерну не лише узгоджується з формою, а й перетворює її. Він відповідає композиції обсягів і форм, тим самим віддаляючись від колірних концепцій XIX століття, де колір додавався до форми лише наприкінці. Архітектори не дотримувалися певних догматичних засад щодо того, коли в процес проектування потрібно вводити колір. Прикладом цього служить сам Ле Корбюзьє. Характерним для модерну було заповнювати цілий архітектурний елемент, наприклад всю стіну або вікно, одним і тим самим кольором, зберігаючи однаковий відтінок, інтенсивність та насиченість. Принцип однорідних кольорів також не є категоричним, оскільки деякі архітектори, наприклад П'єро Боттоні, допускали можливість градації насиченості, яка перетворює форми [1].

Колір у архітектурі модерну відповідає як естетичним, так і етичним принципам. Він зачіпає етичні аспекти, які сягають набагато далі індивідуальних естетичних переваг. Як стриманий, так і кричущий, він використовується для того, щоб висловити культурні зміни порівняно з минулим: імітація поступається місцем «матеріальній істині», абстрактність і фундаментальність приходять на зміну образності (неопластицизм); виникає необхідність пошуку універсальних правил регулювання кольору (Ле Корбюзьє); більшою чи меншою мірою колір виражає соціальні та утопічні ідеї (експресіонізм) і, в цілому, набуває раціонального характеру.

Можна виділити дві головні архітектурні кольорові тенденції 60-х років. Перша тенденція, пов'язана з екологічними утопіями, запропонувала провести озеленення будівель і розробила більш натуралістичний підхід до концепції кольору, відмінний від суворого раціоналізму. Друга, пов'язана з технологічними утопіями, володіє функціональною і стриманою палітрою, натхненою естетикою машин. Прикладом може служити Національний центр мистецтва і культури імені Жоржа Помпиду, спроектований Р. Роджерсом і Р. П'яно (Париж, 1976).

У 70-і роки архітектори нераціоналізму використовують колір у монументальному сенсі. З однієї сторони, зберігається домінування білого кольору, що став символом модернізму. Але, з іншого боку, в

роботі деяких європейських архітекторів, що намагалися поєднати вікову традицію і сучасність, використання природних матеріалів несе подібність з класичною архітектурою. Прикладом може стати кладовище Сан-Катальдо в Модене (архітектор А. Россі, Італія, 1971–1984).

У 80-ті роки колір стає головним способом донести «піднесену архітектуру» до простої публіки. Він знову отримує свою семантичну цінність, і з його допомогою виникає спроба донести ідею, зрозумілу для кожного, віддаляючись від абстрактної та теоретичної позиції модернізму під впливом північноамериканської архітектури та ідей Р. Вентурі і Д. Скотта Брауна. Як в Європі, так і в Північній Америці, колір допомагає у створенні особливого вигляду пригородам, що розширюються, з деяким соціальним підтекстом в європейських містах і з певним поп-комерційним – у США. Прикладом може бути Житловий район J або Барріо до Кондадо архітектора Т. Тавейри (Ліссабон, 1978).

У 90-ті роки художники й архітектори деконструктивізму намагаються максимально використати кольорові можливості матеріалів та їх форм у спробі досягти комплексних результатів. Колір є наслідком графічного відображення нової комп'ютеризованої медіасфери, з'являються нові технології фарбування будівельних матеріалів. Прикладом може стати пожежна частина меблевої компанії «Вітра» архітектора З. Хадід (Вайль-на-Рейне, Німеччина, 1993).

Яким чином колір може допомогти розкрити архітектурний задум? Можна виділити три основні можливості використання кольору в якості стратегічного елемента в архітектурі [2].

По-перше, колір може поширюватися на візуальне сприйняття об'єкта: геометрію, розміри, візуальну вагу і текстуру. Геометрію об'єкта можна змінити трьома способами. Перший стосується відносин об'єкта та навколишнього середовища, де відбувається вибір між подібністю та оригінальністю. Другий відноситься безпосередньо до об'єкту. В цьому відношенні може спостерігатися або єдність, або дисонанс окремих фрагментів і загальної композиції. Третій спосіб – геометричне спотворення, під яким розуміється невідповідність між реальною та сприйнятою формами об'єкта у вигляді прямих і кривих кутів, лінійності, увігнутості, випуклості граней тощо. Колір також може впливати на сприйняття розмірів, що, наприклад, пояснює колірну композицію «Сучасних будинків Фрюже» (Ле Корбюзьє, Песак, Франція, 1925), мета якої полягала у візуальному розширенні прямокутних внутрішніх двориків, які здавалися дуже маленькими. Що стосується ваги, колір може змінити візуальне сприйняття легкості чи важкості будь-якої будівлі. Нарешті колір може змінити текстуру оздоблювального матеріалу будівлі, що застосовувалося стародавніми архітекторами для імітації дорогих матеріалів.

По-друге, колір також можна застосовувати для характеристики будівлі. Архітектори використовують кольори як свого роду певний код, здатний висловити і передати їх задум. Колір також може бути пов'язаний з композицією об'ємів та розкривати певні аспекти метричної та структурної систем або логіку формальних операцій, виконаних у процесі проектування. Крім того, він має відношення і до функціональної сторони архітектури, вносячи свій внесок у безпеку будівлі, збільшуючи ефективність використання приміщень, допомагаючи людям, які перебувають усередині, орієнтуватися у просторі тощо.

По-третє, колір також може використовуватися незалежно від фізичних або функціональних особливостей об'єкта виключно через свою природну естетичну привабливість. Це відбувається, коли він є лише зовнішньою оболонкою або якщо архітектори не вкладають у нього певний сенс.

Колір у сучасній архітектурі є ефективним способом передачі мінливості, прагнення, успадкованого від періоду модерну та заснованого на чотирьох здібностях до зміни [3].

Перетворення кольору – інше візуальне сприйняття об'єктів, яке може бути досягнуто шляхом певних змін у джерелі освітлення, що включають відображення, використання трансформованих матеріалів і кольорів, або як наслідок обмеженості спостерігача, що, однак, зустрічається досить рідко.

Фрагментація кольору – порушення цілісності об'єктів, що досягається за допомогою комплексних систем композиції, або шляхом чіткого поділу оздоблювальних матеріалів та архітектурної структури. Поняття фрагментації є ключовим сприйняття архітектурних проектів як суперечливих явищ.

Рух кольору – зміна позиції, яка може досягатися як за рахунок застосування статичних кольорів, що створюють ілюзію руху, так і за допомогою кольорів, які справді рухаються. Традиція вираження руху у мистецтві походить від раннього авангарду.

Новизна кольору – зміна в технології, що включає експерименти з різними технологічними та експресивними методами в сучасній архітектурі. Кольори, змодельовані за допомогою комп'ютерів, у цьому сенсі набули широкого розповсюдження, серйозно розширили творчий потенціал, істотно вплинув, таким чином, на природу і на композицію кольорів в архітектурі.

Висновки.

Таким чином, колір в архітектурі та дизайні – один з вирішальних складових простору та атмосфери. Пластичні принципи – це ті можливості, які надає колір для того, щоб підтвердити вже наявний архітектурний задум на трьох рівнях: зміни візуальних рис об'єкта, характеризування будівлі та привнесення додаткового сенсу в її образ. На основі ідей, виражених найвідомішими європейськими архітекторами, можна зробити висновок про те, що колір орієнтований на мінливість (перетворення, фрагментацію, рух і новизну) та розкриття свободи творчості архітекторів.

Список використаних джерел:

1. Serra J., García A., Llopis J. Aportaciones al colorido de la modernidad “made in Italy”: Piero Bottoni y la gradación cromática que nunca fue. EGA: Revista de Expresión Gráfica Arquitectónica. 2009. No. 14. P. 180–187.
2. Serra J. Three color strategies in architectural composition. Color Research & Applications. 2013. No. 38 (4). P. 238–250.
3. Serra J. The versatility of color in contemporary architecture. Color Research & Applications. 2013. No. 38 (5). P. 344–355.